

PRENUMERATA miesięczna z bezpłatnym dziennikiem „Dodatek Ilustrowany” wynosi 3 zł. 50 groszy, z odnośnikiem do domu lub z przesyłką pocztową 4 zł., zagranicą 7 zł. Konto czekowe w P. K. O. Nr 80259. W sprzedaży detalicznej cena pojedynczego numeru 15 groszy, w niedzielę wraz z „Dodatkiem Ilustrowanym” 25 groszy.

CENA OGŁOSZEŃ: Wiersz milimetrówi jednoszpaltowy na str. 2-iej i 3-iej 30 gr., za tekstem 10 gr. Kronika reklamowa lub nadstanie 40 gr. W n-ch świątecznych oraz z prowincji o 25 proc. drożej.

SŁOWO

Wilno, Środa 10-go czerwca 1925 r.

Redakcja i administracja Ad. Mickiewicza 4. Telefon 228, otwarta od 9 do 3:

DZIŚ W NUMERZE:

Personalja wileńskie.
Lektor. Dyplomaci zagraniczni w Moskwie.
Cz. J. Ruch wydawniczy.
Poselstwo ościennego mocarstwa placówką szpiegowską.
Briand i Chamberlain o pakcie.
Chmury nad Chinami.
Sport.

Personalja wileńskie.

Aby spełnić należycie obowiązki nad naszą ziemią odda osobistości, której wybitne zdolności intelektualne zapewniłyby postęp i tryumf katolickiej pracy.

Od sprawy Katedry arcybiskupiej przedziemy teraz do kwestji o mniejszej skali znaczenia, tem niemniej jednak bardzo ważnej, a mianowicie kuratora naszego okręgu szkolnego.

Obawiam się, że wpadniemy z deszczu pod rynek. Pan Gąsiorowski ustąpił, lecz p. Swiderski pozostał. W tem utrzymaniu na stanowisku urzędnika tak zdyskwalifikowanego, tak zdezawowanego przez społeczeństwo wileńskie, tak zniechęconego przez miejscowe nauczycielstwo jest coś niezrozumiałego, niepojętego. Pan kurator Gąsiorowski broniony był przed różnymi zarzutami przez grono osób. Ale p. Swiderskiego nikt nigdy nie bronił; od tych samych nieomal osób, które broniły kuratora, spotykały go afiony. Dlaczego więc dotychczas pozostaje?

Przy pozostaniu p. Swiderskiego na stanowisku o normalnej, spokojnej pracy w szkołach będących pod jego nadzorem mowy być nie może. Za to możemy p. ministrowi oświaty ręczyć. Na pytanie zaś, kto powinien zostać kuratorem wileńskim, możemy odpowiedzieć zupełnie konkretnie, w tem poczuciu, że wypowiadamy tu opinię dużej części społeczeństwa wileńskiego. Powinien nim zostać profesor Stanisław Kościółkowski.

Profesor Kościółkowski oczywiście będzie odmawiał, gdyż wbranianie się od przyjęcia jakiejś godności leży w jego naturze. Ale sfery miarodajne, kierownicze powinny nastawać, społeczeństwo wileńskie powinno uprosić prof. Kościółkowskiego aby zajął to stanowisko. Nasze szkolne stosunki cechuje skrajne rozdzielenie psychiczne. Zdeenerwowane jest nauczycielstwo, podniecona i zdeenerwowana młodzież szkolna. Jedynie nazwisko prof. Kościółkowskiego potrafi ten ferment uspokoić. Jego autorytet będzie ogromnym ułatwieniem w pracy nad uspokajaniem tych stosunków. Mianowanie prof. Kościółkowskiego będzie właśnie lekarstwem najlepszym na stan dzisiejszy, cechowany przez brak zaufania do zwierzchności, przez ferment i szemrania. Właśnie autorytet prof. Kościółkowskiego ułatwi zwierzchności szkolnej stosowanie środków chociażby niepopularnych, lecz koniecznych.

Przysłanie nam kuratora z innej dzielnicy, chociażby najrzeczniejszego kierownika i doskonałego pedagoga, nie będzie dobrem załatwieniem sprawy. Kurator nie znający naszych stosunków musiałby niezawodnie eksperymentować przez kilka miesięcy. A takie eksperymentowanie, które w normalnych warunkach przechodzi niepostrzeżenie, dzisiaj nie jest wskazane. Raz jeszcze: jedynie przez rzucenie na szalę wyjątkowego autorytetu będzie można unormalizować stosunki szkolne w krótkim czasie.

W danej chwili aktualną jest kwestja Arcybiskupa Wileńskiego oraz kuratora naszego okręgu szkolnego.

Czy x. biskup Matulewicz otrzyma paliusz wileński? Należy w to wątpić. W Rzymie cenią podobno wysoko osobę x. Matulewicza jako wzorowego kapłana. W Wilnie odwrócić działalność x. Matulewicza spotkała się z ostrą krytyką społeczeństwa, a także, należy to wyraźnie podkreślić, miejscowego, podwładnego x. biskupowi, duchowieństwa. Jest to niewątpliwie objaw niezdrowy. Organizacja kościoła katolickiego oparta jest na zasadzie autorytetu. Niestety jednak x. biskup Matulewicz uwikłał się, czy też dał się uwikłać w bezprzykładną tendencyjność polityczną podczas sprawowania swoich biskupich rządów w Wilnie. Wywołał to sprzeciw naturalny i normalny tej części duchowieństwa, która nie chciała pozwolić aby organizacja kościelna służyć miała ambicjom polityków kowieńskich.

Dają się słyszeć zdania, że x. Matulewicz jest właściwie polonofilem, że gdyby zasiadał w Kowieńskiej Katedrze biskupiej byłby napewno pośrednikiem przyjaźni pomiędzy dwoma bratnimi, obecnie skłóconymi narodami. Być może. Obecnie jednak, na skutek kilkuletniego doświadczenia, — każda czynność x. biskupa Matulewicza wywołuje maximum podejrzliwości. Pasterz, któremu nie ufają ani wierni, ani księża, którego się na każdym kroku podejrzewa o sprzyjanie widokom polityki państwa polskiemu obcej i nieprzyjaznej, nie może się dobrze wywiązać ze swego zadania.

Ustąpienie też x. biskupa Matulewicza jest koniecznością. Uspokoi to nasze stosunki. Nowy pasterz będzie musiał podnieść autorytet władzy biskupiej, który został zachwiany przez polityczną działalność obecnego pasterza. Niestety przyznać musimy, że stosunki wśród naszego duchowieństwa wymagają często interwencji biskupiej i to interwencji energicznej. Nie będziemy chyba na tem miejscu mówili zbyt szczegółowo o zaniechaniu największej miasta naszego religijnej i narodowej relikwii — kaplicy Ostrobramskiej, zaniechaniu, które jest winą proboszcza tamtejszego, albo też o wygórowanie materialistycznych poglądach imogo proboszcza, które doprowadzają do tego, że za miejsca wiecznego spoczynku na cmentarzu Rossie żąda się 5 tysięcy złotych (autentycznie!)

Kto będzie następcą biskupa Wileńskiego, komu przypadnie ciężar godności pierwszego arcybiskupa Wileńskiego? Możemy tylko wypowiedzieć pewne nadzieje. Arcybiskupem powinien być Polak, lecz Polak który zna gruntownie miejscowe stosunki. Arcydiecezja wileńska posiada ogromną ilość prawosławnych, zamieszkałych w jej granicach geograficznych. Arcydiecezja nasza położona jest na granicy katolicyzmu łacińskiego i bizantyjnizmu wschodniego, targana jest przez fale zarazy ze wschodu, burzona przez przeciwności wewnętrzne. W takich warunkach miejmy nadzieję, że Kościół pieczę moral-

Cał.
KAPELUSZE
męskie. Filc. i słomk. od zł. 6.50
E. MIESZKOWSKI
MICKIEWICZA 22.

BRIAND I CHAMBERLAIN O PAKCIE.

Porozumienie Anglii i Francji w sprawie paktu zapadło ostatecznie.

GENEWA, 9 VI. (PAT.) Briand i Chamberlain przyjęli wspólnie przedstawicieli prasy międzynarodowej, aby zakomunikować im o zapadłym ostatecznie porozumieniu pomiędzy Anglią i Francją co do tekstu odpowiedzi francuskiej na niemieckie propozycje paktu bezpieczeństwa. Briand oświadczył, że nota francuska, która będzie wysłana do Berlina za kilka dni, stworzy system dla ugruntowania pokoju europejskiego. Część tej noty będzie ogłoszona po doręczeniu jej Niemcom. Warunkiem nowego systemu, proponowanego przez Francję, jest wejście Niemiec do Ligi Narodów, czego Niemcy życzyli sobie od dawna i co zostanie im ułatwione przez nowe propozycje.

Propozycje te obejmują również sytuację Polski i Czechosłowacji, zapewniając im niewzruszone podstawy pokoju. Kompetencje Ligi Narodów są tu szeroko wyzyskane. Na zapytanie, czy nowe propozycje będą przyjęte przez Niemcy, Briand odpowiedział, że żywi mocne w tym względzie przekonanie, gdyż propozycje te oparte są na zasadach słuszności, stanowiąc rezultat gruntownego przemyślenia i uzgodnienia poglądów pomiędzy Francją i Anglią, które są zupełnie solidarne. Z kolei Chamberlain oświadczył, iż przyłącza się w całości do wywodów Brianda i potwierdza jego deklarację. Deklaracje obu ministrów wywarły na obecnych duże wrażenie.

Prasa paryska o pakcie.

PARYŻ, 9 VI. (Pat.) «Petit Parisien» pisze: Gdyby teraz Niemcy nie skorzystali z nadarzającej się okazji przyłączenia się do dzieła pokoju, to już nie pozostawałoby żadnej wątpliwości co do ich istotnych intencji i wówczas Francji nie pozostawałoby do zrobienia nic innego, jak tylko szukać gwarancji pokoju w jakiejś nowej formule.

Dziennik podkreśla, iż projektowany pakt ma tę wyższość, że nie chodzi już tutaj o udzielenie jednostronnej pomocy Francji i Belgji, natomiast pakt uwidoczniłby mocną wolę Anglii bronięcia na Renie i Skandynawii swojego własnego bezpieczeństwa. Wreszcie dziennik wyraża zadowolenie, że Anglija uznaje, iż ewentualne traktaty arbitrażowe nie miałyby mieć zastosowania do spraw terytorjalnych oraz innych postanowień traktatów pokojowych.

Geneński korespondent «Petit Journal» spodziewa się rychłego dojścia do skutku innego też paktu, który łączyłby Włochy, Francję i Austrię we wspólnym gwarantowaniu granic tych trzech krajów. Korespondent kończy uwagę, że rząd Rzeszy jest tak przyciśnięty do muru, że musi zająć niedwuznaczne, jasne stanowisko.

Poselstwo „ościennego mocarstwa” spelunka szpiegowską.

WARSZAWA, 9 VI. (tel. w. Słowa) Władze policyjne wpadły na trop wielkiej afery szpiegowskiej, której nici schodzą się w jednym z poselstw zagranicznych w Warszawie.

Aresztowano główną agentkę, a jednocześnie urzędniczkę poselstwa Stepanidę Iwanownę Bałaszewową w chwili gdy udzielała wskazówek podwładnym sobie osobom. Znalaziono przy niej papiery kompromitujące wiele osób.

Na podstawie tych danych policja stwierdziła niedwuznacznie, iż na czele sieci szpiegowskiej stoi wyższy funkcjonariusz poselstwa Iwan Pietrowicz Zubow vel Wujowicz. Zubow został aresztowany.

Oprócz Zubowa aresztowano komunizującego redaktora czasopisma „Ewangelija Myśli” Józefa Czechowskiego. Przy aresztowaniu u Czechowskiego znalaziono kilkanaście tysięcy złotych w gotówce.

Jak dotychczas śledztwo ustaliło, szpiedzy zdolali oddać jednemu z państw dość znaczne usługi. Dzięki aresztowaniu udaremniono wysłanie bardzo poufnych papierów, które już były w posiadaniu szpiegów. Poza tem przycięto szeroko rozgałęzione nici organizacji szpiegowskiej sięgające do jednego z naszych ministerstw.

Śledztwo w tej sprawie prowadzi sędzia do zleceń szczególnych p. Luksemburg.

Aeroplany sowieckie nad granicą czy w celu wywiadu?

W dniu 1 b. m. nad granicą polsko-sowiecką zjawiał się aeroplan, który skierował się w stronę Dryssy.

W dniu 4 b. m. około godziny 2 po południu nad granicą polsko-sowiecką przeleciał samolot sowiecki, który po niedługim locie odleciał w stronę Leonpola.

Antoni Brynk

General Dywizji, emeryt. Prezes Święciańskiego Okręgowego Towarzystwa Rolniczego, Członek Rady Zarządzającej Starachowickich Zakładów, b. Profesor Michajłowskiej Akademii Artylerji w Petersburgu, b. Dyrektor Putiłowskich Zakładów po długich i ciężkich cierpieniach opatrzoną Sw. Sakramentami, zasnął w Bogu dn. 31 maja 1925 r. w wieku lat 74. Pochowany został w Grobach Rodzinnych w maj. Cejkinie Z. Wileńskiej.

O czem zawiadania krewnych, przyjaciół i znajomych

Stroskana rodzina.

Sejm i Rząd.

Organizacja gminy żydowskiej

WARSZAWA, 9 VI. (tel. w. Słowa). Min. Skrzyński i min Stanisław Grabski od dłuższego czasu prowadzą konferencję z przedstawicielami ludności żydowskiej w sprawie organizacji gminy żydowskiej na obszarze całego państwa oraz w sprawie żydowskich szkół powszechnych. Min. Skrzyński na konferencjach tych występuje w imieniu sekcji kresowej, która opracowała już program załatwienia tych dwóch spraw. Rezultaty tych konferencji będą wkrótce przedmiotem obrad Sekcji Kresowej i Rady Ministrów poczem podane zostaną do wiadomości publicznej.

Rejestr szkół obcojęzycznych.

WARSZAWA, 9 VI. (tel. w. Słowa). Od przyszłego roku szkolnego zostanie przeprowadzona stabilizacja charakteru językowego szkół wszystkich typów. Ma być zaprowadzony rejestr szkół obcojęzycznych. Zapis do rejestru ustalać będzie charakter narodowościowy szkoły. Zmiana narodowościowego charakteru szkoły będzie mogła nastąpić za obopólną zgodą władz państwowych i utrzymujących szkoły.

Sprawy polsko-gdańskie w Lidze.

WARSZAWA, 9 VI. (tel. w. Słowa). Donoszą z Genewy, że dzień 10 i 11 b. m. poświęcony będzie całkowicie rozpatrzeniu spraw polsko-gdańskich.

Kolej Łuck — Stojanów.

WARSZAWA, 9 VI. (Pat.) Sejmowa komisja komunikacyjna przyjęła w II i III czyt. projekt ustawy o ukończeniu budowy linii kolejowej Łuck-Stojanów, oraz projekt ustawy o budowie kolei Bydgoszcz—Gdynia.

Mord w Wielucianach.

Zemsta i samobójstwo mordercy ks. Józefa Grądzkiego.

Wiść o morderstwie dokonanem na osobie przełożonego domu poprawczego dla nieletnich w Wielucianach ks. Józefa Grądzkiego nadeszło do Wilna w poniedziałek o godz. 11 przed południem.

Morderstwa, jak już podaliśmy wczoraj, dokonał w oczach kilku świadków st. dozorca więzienny Michał Rajcewicz.

Po przybyciu na miejsce mordu władze sądowo-śledcze ustaliły okoliczności — które wskazywały niezbicie, że ohydny czyn dopuścił się Rajcewicz z zemsty, gdyż — śp. ks. Grądzki nie tolerował jego nieuczciwego zachowywania się i nadużyć, o które nawet pociągnął go do odpowiedzialności sądowej.

Zwłoki ks. Grądzkiego zabezpieczono, a Rajcewicza przekazano do więzienia na Łukiszczach.

Morderca w obawie przed karą w kilka godzin po osadzeniu go w celi więziennej t. j. we wtorek o g. 5 rano powiesił się. Tragiczna śmierć ks. Grądzkiego wywołała szczery żal w szerokiej sferach społeczeństwa, które cenilo w nim wielkie zalety kapłana, obywatela i gorącego patrioty.

Pogrzeb ks. Grądzkiego.

Dziś o godzinie pierwszej w południe zostaną przywiezione do Wilna zwłoki tragicznie zmarłego ks. Grądzkiego — skąd wprost z dworca kolejowego odbędzie się ich uroczysta eksportacja na cmentarz Rosę.

(e5)

